

Inhaalslag: op zoek naar

Vanaf dit voorjaar is De Vlinderstichting, samen met honderden medewerkers in het land druk met de zogenaamde inhaalslag. Met dit project proberen we een actueel beeld te krijgen en te houden van de verspreiding van de beschermde soorten in Nederland.

Actueel Dankzij het werk van de vele vrijwilligers hebben we een goed overzicht over de verspreiding van vlinders en libellen in Nederland. We willen die verspreidingsgegevens zo actueel mogelijk houden. Dat geldt niet alleen voor de gewone soorten, maar juist ook voor de meer bijzondere. We streven ernaar dat alle populaties van de vlinders en libellen die als beschermde soorten zijn opgenomen in de Flora- en Faunawet minimaal eens in de vijf jaar bezocht worden. Dat betekent dat de gegevens over hun voorkomen nooit ouder zijn dan vijf jaar. Dat is een hele klus. Sommige van die soorten zijn verdwenen uit Nederland of beperkt tot een of twee locaties. Andere soorten komen nog meer voor en hiervoor is uitgebreid veldwerk nodig.

Slakkenpost en internet Op twee manieren hebben we geprobeerd zoveel mogelijk medewerking te krijgen van onze vrijwillige veldmedewerkers. Nadat we alle locaties waar de soorten de afgelopen tijd waargenomen waren hadden geselecteerd, werd gecontroleerd welke van die plekken de afgelopen jaren niet meer zijn bezocht. Van al die plaatsen hebben we formulieren gemaakt met daarop een kaartje van het te onderzoeken hok en ruimte om alle relevante gegevens en de waarnemingen tijdens een bezoek te noteren. Die kaartjes hebben we gericht toegestuurd aan waarnemers en werkgroepen in de buurt van die locaties, met het verzoek om mee te werken aan dit onderzoek. Daarnaast zijn alle kaartjes ook op internet gezet, waarbij iedereen van achter zijn eigen pc kan kijken

Looking for special species

*In the spring of 2004, Dutch Butterfly Conservation started a new project to get an up-to-date picture of the distribution of butterfly species that are protected in the Netherlands. Field workers have been asked to visit sites of all known colonies of protected species. Hopefully, in this way, distribution data will also be obtained from sites that up till now have been poorly surveyed. This concentrated effort has already led to the sighting of a few butterflies of the Lesser Marbled Fritillary (*Brenthis ino*) and the White-letter Hairstreak (*Satyrrium w-album*), species that were thought to have disappeared from the Netherlands.*

bijzondere soorten

welke gebieden hij of zij zou kunnen bezoeken. We zijn zeer benieuwd hoeveel van de hokken in 2004 ook daadwerkelijk in de goede tijd zijn bezocht.

Nulwaarnemingen

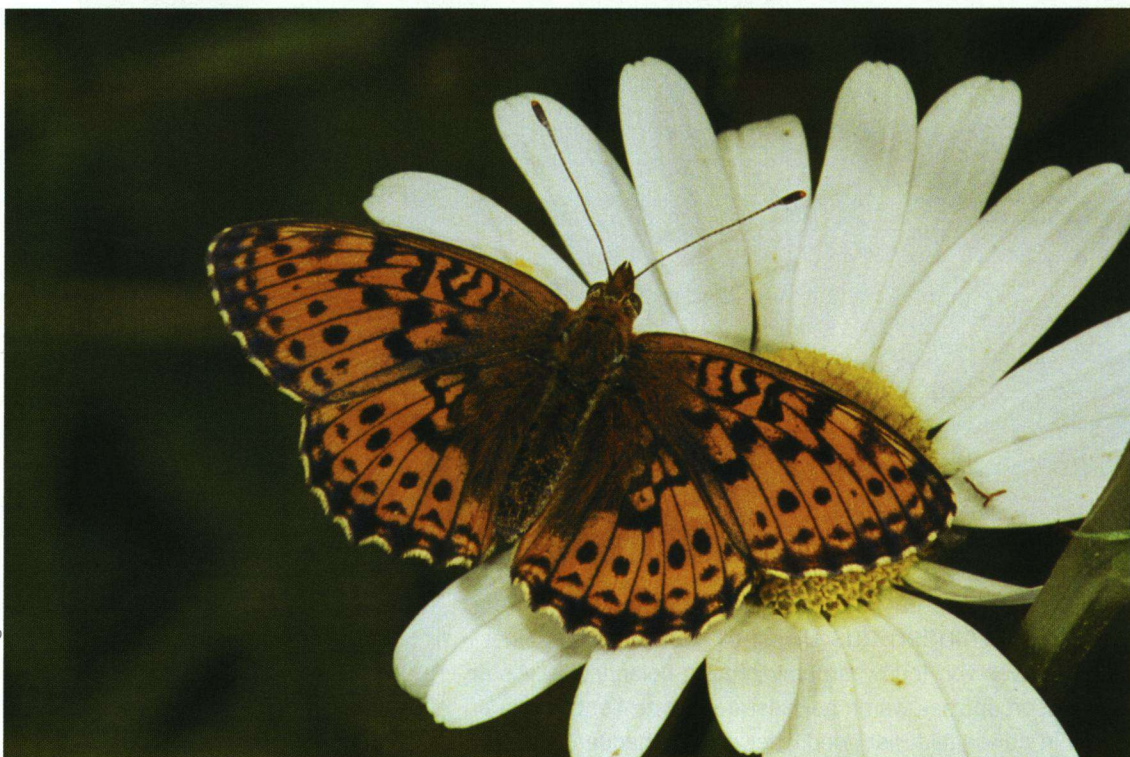
gewenst Het is van

groot belang dat er op een locatie gezocht wordt in de vliegtijd van de soort en met goede weersomstandigheden. Als de soort er namelijk niet wordt aangetroffen is dat ook een relevant gegeven. Als er drie maal in de goede vliegtijd voldoen-

de lang is gekeken zonder dat een soort is gezien, dan gaan we er van uit dat hij verdwenen is op die plek (een zogenaamde 'harde' nul). Als er maar eenmaal is gekeken of als het koud en winderig weer was zegt zo'n nulwaarneming natuurlijk niets. Het enige wat je dan kunt concluderen is dat de vlinder niet is aangetroffen.

We hopen dat veel meer mensen deze nulwaarnemingen zullen gaan doorgeven, maar dan natuurlijk wel onderbouwd met weersgegevens en de tijd dat in een hok is gekeken.

Altijd wel verrassingen Hoewel we het idee hebben dat we een goed beeld hebben van de vlinderstand in Nederland en de verspreiding van soorten, blijken er toch steeds verrassingen voor te komen. Vorig jaar bijvoorbeeld werd in Drenthe door boswachter Paulien Arends een populatie van het veenhooibeestje teruggevonden op een plek waarvan we dachten dat het daar al jaren verdwenen was. In 2004 vlogen op dat ven weer honderden exemplaren en het is nu een van de grootste vliegplaatsen van het veenhooibeestje in ons land.

Purperstreepparelmoervlinder: herontdekt.

Purperstreepparelmoervlinder Hoewel het nu dit artikel geschreven wordt pas juni is, is er al een aantal heel leuke waarnemingen gedaan. Misschien wel het meest spectaculair was de vondst van de purperstreepparelmoervlinder in Limburg. Door Piet Sogeler en Olaf op den Kamp werden twee vlinders waargenomen en ook medewerkers van De Vlinderstichting hebben deze verdwenen soort er aangetroffen. De plek is dan ook schitterend en helemaal zoals de plaatsen waar je de purperstreepparelmoervlinder in het buitenland aantreft. Schitterende bloemrijke plekken met aangrenzend ruigten vol met de waardplant moeras-spirea.

Of de soort er steeds heeft gezeten of dat hij zich pas recent heeft gevestigd, is moeilijk te achterhalen. De laatste waarneming van de purperstreepparelmoervlinder in ons bestand dateert uit 1962, langs de Jabeek. De locatie waar hij nu is teruggevonden, bij Kerkrade, is vanaf die tijd niet veel bezocht. Zeker uit juni, wanneer de vlinder vliegt, hebben we uit dit gebied nauwelijks waarnemingen. Zat hij er al in 1960 en heeft hij het al die tijd volgehouden of is het een vestiging van recentere datum?

De verborgen levende iepenpage was er misschien al wel, maar is nu dankzij de inhaalslag opgemerkt.

Nulwaarnemingen dus Hieruit blijkt maar weer dat het doorgeven van (nul)waarnemingen erg belangrijk is. Als er mensen op zoek waren geweest de laatste tientallen jaren en in de vliegtijd met goed weer de plek hadden bezocht en dat ook hadden doorgegeven, dan hadden we meer zekerheid gehad over het al dan niet voorkomen van de purperstreepparelmoervlinder op deze locatie.

Ook minder zeldzame soorten Naast de zeer zeldzame en officieel uitgestorven soorten zijn er ook beschermde soorten die wat meer voorkomen. De meest algemene soort is het heideblauwtje en daar hebben we dan ook honderden brieven voor verstuurd. Het heideblauwtje komt nog voor op vochtige tot natte heidegebieden en er zijn nog ongeveer driehonderd populaties bekend. We hebben Nederland verdeeld over verschillende regio's en per regio zijn de vliegplaatsen letterlijk in kaart gebracht en rondgestuurd. In 2004 zijn veel van die plekken bezocht en we zijn benieuwd in hoeveel terreinen de soort nog is aange troffen.

Iepenpage Het hield maar niet op. Bij het ter perse gaan van dit tijdschrift werd, ook in Zuid Limburg, de iepenpage waargenomen. Deze verborgen levende vlinder was in 1994 voor het laatst gezien en op 1 juli van dit jaar werden er drie exemplaren waargenomen. Voor deze soort gaan we er eigenlijk van uit dat hij er die tussenliggende jaren ook heeft gezeten, maar dat hij gewoon niet is opgemerkt. De iepenpage, met een prachtige witte W op de

ondervleugels plant zich voort op bloeiende iepen en die zijn in Heerlen en Kerkrade nog verspreid aanwezig. Er is in de zomer nog meer naar gezocht en komende winter zal er gericht naar eitjes van deze soort gespeurd worden.

Volgend jaar door met nog meer medewerkers

Komende winter zullen alle waarnemingen uit 2004 worden ingevoerd en geanalyseerd en in het februarinummer van Vlinders zal uitgebreid worden ingegaan op de resultaten. Dan zal ook een overzicht worden gegeven van de soorten en locaties die in 2005 bezocht zouden moeten worden. We hopen dat de mensen even enthousiast zijn als dit jaar en dat we met

nog meer vlinderaars het beeld van de verspreiding nog nauwkeuriger krijgen.

Figuur 1: Inhaalslagsoorten

Nederlandse naam	wetenschappelijke naam
Bruin dikkopje	<i>Erynnis tages</i>
Donker pimperlblauwtje	<i>Maculinea nausithous</i>
Dwergblauwtje	<i>Cupido minimus</i> ssp. <i>minimus</i>
Dwergdikkopje	<i>Thymelicus acteon</i> ssp. <i>acteon</i>
Groot geaderd witje	<i>Aporia crataegi</i>
Grote ijsvogelvlinder	<i>Limenitis populi</i>
Grote vuurvlinder	<i>Lycaena dispar</i> ssp. <i>batava</i>
Heideblauwtje	<i>Plebeius argus</i> ssp. <i>argus</i>
Iepenpage	<i>Satyrus w-album</i>
Kalkgraslanddikkopje	<i>Spialia sertorius</i> ssp. <i>sertorius</i>
Keizersmantel	<i>Argynnis paphia</i>
Klaverblauwtje	<i>Polyommatus semiargus</i> ssp. <i>semiargus</i>
Pimperlblauwtje	<i>Maculinea teieus</i>
Purperstreepparelmoervlinder	<i>Brenthis ino</i>
Rode vuurvlinder	<i>Lycaena hippothoe</i> ssp. <i>hippithoe</i>
Rouwmantel	<i>Nymphalis antiopa</i>
Tweekleurig hooibeestje	<i>Coenonympha arcania</i>
Veenbesparelmoervlinder	<i>Boloria aquilonaris</i>
Veenhooibeestje	<i>Coenonympha tullia</i> ssp. <i>tullia</i>
Veldparelmoervlinder	<i>Melitaea cinxia</i>
Woudparelmoervlinder	<i>Melitaea diamina</i>
Zilverlek	<i>Boloria euphrosyne</i>
Spaanse vlag	<i>Callimorpha quadripunctata</i>